

УДК 658.5:005.21

Шитікова Л.В.

канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ СУЧАСНОГО ВИРОБНИЧОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Ефективний виробничий менеджмент неможливий без наукової праці. Наукова організація праці є складовою циклу виробничого менеджменту на оперативному рівні. Організація праці має базуватися на досягненнях науки та передовому досвіді, забезпечувати підвищення продуктивності праці та збереження здоров'я людини.

Виробнича програма підприємства для свого здійснення повинна бути забезпечена необхідними ресурсами, до яких відносяться кошти на оплату, підготовку та перепідготовку персоналу, закупівлю сировини, матеріалів, напівфабрикатів, паливно-мастильних матеріалів і т.п. Задоволення потреб виробництва можливе за наявності фінансових ресурсів у вигляді оборотних коштів підприємства, що формуються за успішного ведення господарської діяльності з фінансових надходжень (виручка, запаси, нерухомість, продукція на продаж, пакети цінних паперів тощо) у необхідні платежі.

У системі планів підприємства його ресурсні потреби до виконання виробничої програми відбиваються у формах:

- плану з праці та заробітної плати;
- плану матеріально-технічного постачання;
- плану собівартості, прибутку та рентабельності.

Середньорічна чисельність промислово-виробничого персоналу характеризує розмір підприємств показником кількості живої праці, але у зв'язку з науково-технічним прогресом, особливо механізацією та автоматизацією виробництва, кількість промислово-виробничого персоналу на окремих підприємствах значно скорочується і збільшується вартість промислово-виробничих фондів. Показник вартості промислово-виробничих фондів характеризує обсяг підприємств з погляду застосовуваної упередметненої праці. Кожен із цих показників має свої переваги та недоліки. Вони можуть використовуватись при аналізі окремих сторін процесу концентрації виробництва. Перший – за рівнем концентрації живої, другий – уречевленої праці. Кожна з них характеризує загальний потенціал підприємства з виробництва продукції.

Високий рівень концентрації завжди відбиває високу економічну ефективність виробництва. Між показниками концентрації виробництва та його економічними показниками немає прямого зв'язку. Якщо підприємства характеризуються лише великими розмірами, а їх структура і масштаби випуску продукції є оптимальними для цієї галузі, то рівень концентрації не спроможний бути показником ефективності виробництва.

При плануванні концентрації виробництва вказується необхідність зосередити виготовлення однорідної за конструктивно-технологічними ознаками продукції або виконання аналогічних робіт на підприємствах оптимальних розмірів. При визначенні рівнів концентрації у промисловості враховується вплив внутрішньовиробничих та зовнішніх факторів.

Внутрішньовиробничі фактори визначаються оптимальними розмірами виробництва продукції та підприємств з точки зору максимального використання виробничих ресурсів.

До зовнішніх факторів належать транспорт, розміри сировинної бази, наявність чи можливість залучення робочої сили, водні ресурси, кліматичні умови тощо.

Істотний вплив на внутрішньовиробничі та зовнішні чинники надає науково-технічний прогрес (удосконалення виробничого апарату, організація виробництва та управління, заміна одних видів сировини іншими, заміна транспортних засобів на інші, тощо).

Рівень концентрації виробництва та визначені ним оптимальні розміри підприємств залежать від географічного розміщення промисловості та районування, споживання готової продукції (а часто сировини та палива), наявності трудових ресурсів у регіоні та ін. факторів. Географія джерел сировини, палива та трудових ресурсів закономірно визначає економічно раціональні межі концентрації та оптимальні розміри виробництва.

Спеціалізація в промисловості проявляється у зосередженні виробництва певної продукції, як правило однорідної, на одній із ділянок, цехів, підприємстві галузі. Розрізняють кілька видів спеціалізації: предметну, подетальну, технологічну, стадійну, внутрішньовиробничу, галузеву, міжгалузеву.

Раціональна організація підприємств полегшується, якщо якась частина роботи перекладається на інші вузькоспеціалізовані виробництва, зокрема і невеликі. Зі звільненням великих підприємств щодо невласливих їм функцій (виготовлення напівфабрикатів та деталей масового застосування, виконання ремонтних робіт) підвищується рівень їхньої спеціалізації та відповідно ефективність.

Збільшення розмірів підприємств іноді викликає додаткові витрати, які можуть призвести не до скорочення, а збільшення витрат на виробництво. У кожній галузі є свої оптимальні розміри виробництв, які забезпечують високі техніко-економічні показники.

Під оптимальними розмірами виробництва у промисловості слід розуміти такі, які забезпечують виконання укладених договорів та зобов'язань щодо виробництва продукції (виконання робіт) у встановлені терміни з мінімумом наведених витрат та максимально можливою ефективністю.

Малі та середні підприємства найкраще пристосовані до перебудови виробництва нові види продукції, організації додаткових робочих місць.

Проаналізовані пропозиції сприяють не лише визначенню рівня задоволення вимог, що необхідні для здійснення ефективного виробничого процесу, а й можливості виявити, на виконання яких процедур цього процесу необхідно звернути увагу в першу чергу.